

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamo
PL 29
00023 Valtioneuvosto

**Seinäjoen ammattikorkeakoulun lausunto koulutuspoliittisesta selonteosta
diarinumero: VN/1972/2020**

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Selonteossa on tunnistettu hyvin merkittäviä koulutuskenttää muuttavia taustatekijöitä. Digitalisaatio, kansainvälistyminen, väestökehitys, TKI toiminnan liian vähäinen volyyymi ovat hyvin keskeisessä roolissa, kuten myös tulevat yhteiskuntarahoituksen haasteet. Väestön ikääntyminen tulee aiheuttamaan ennennäkemättömiä haasteita julkisiin menoihin, ja on erityisen tärkeää, että korkean osaamisen sekä tuottavuuden työpaikkoja on tulevaisuudessa tarjolla entistä enemmän. Samoin on tärkeää, että Suomi houkuttelee kansainvälisiä osaajia.

Selonteossa tunnistetaan alueiden erilaiset toimintaedellytykset ja se, että tulevaisuuden kehitysnäkymät poikkeavat merkittävästi toisistaan. Etelä-Pohjanmaan maakunnassa on tällä hetkellä Suomen alhaisin työttömyys. Maakunnassa ei myöskään ole tiedeyliopistoa. Myös korkeakoulupaikkoja on vähän suhteessa väestöön. Tilanne on erikoinen, koska samanaikaisesti kun alueen yritykset tuskailevat työvoiman saatavuuden kanssa, merkittävä osa nuorista muuttaa alueille, joissa työllisyystilanne ei ole yhtä hyvä. Erityisesti Etelä-Pohjanmaan kaltaiselle alueelle kansainvälistyminen on poikkeuksellisen tärkeää.

Selonteko tunnistaa lukuisia toimia, jotka lisäävät korkeakoulujen vastuita koulutuksessa sekä TKI-toiminnassa. Ainoastaan tutkintotavoitteiden kasvattamiseen liittyen todetaan resursseja lisättävän tavoitteiden suhteessa. Selkeitä lisäresursseja ei selonteossa esitetä muiden tavoitteiden osalta, ja jossain määrin viitataan myös resurssien pienentämiseen. Seinäjoen ammattikorkeakoulun näkemys on, että selonteossa tulee sitoutua täysimääräisesti rahoittamaan lisääntyvien tehtävien aiheuttamat kustannukset. Korkeakoulutukseen kohennettavien resurssien tulisi kasvaa vähintään samassa suhteessa OECD –maiden kanssa. SeAMK korostaa selonteon näkemystä, jossa rahoituksen ennakoitavuuden ja pitkäjänteisyyden nähdään olevan edellytyksiä koulutukselle ja tutkimukselle asetettavien tavoitteiden saavuttamiseksi

19.1.2021

Selonteossa on tunnistettu verkostomaisen yhteistyön lisääminen. Nykyinen mittareihin pohjautuva rahoitusjärjestelmä toimii tietyiltä osin myös yhteistyön esteenä. Tämä on erityisen haastavaa tilanteessa, jossa digitalisuus tarjoaisi uusia kustannustehokkaita yhteistyömahdollisuuksia. Tulossopimuksiin perustuva strategiarahoitus on tärkeä lisä ammattikorkeakoulujen rahoitusta, mutta se ei riittävällä tavalla kompensoi rahoitusohjauksen haittoja.

Kommentit luku 2. Visio/tavoitetila – koulutus kohti 2040 lukua

Vision tavoitetilassa on tunnistettu keskeisiä suomalaisen koulutuksen ja tutkimuksen tarpeita. Erityisen tärkeää on, että vision tavoitetila korostaa sitä, että opintopolulla etenemisen ei tulisi riippua sukupuolesta, perhe- tai kulttuuritaustasta tai asuinpaikasta. Lähtökohtaisesti tämän tulisi tarkoittaa, että myös laadukasta korkeakoulutusta on vuonna 2040 tarjolla kaikissa Suomen maakunnissa. Ammattikorkeakoulun merkitys korostuu erityisesti niissä maakunnissa, joissa ei ole yliopistoa. Seinäjoen ammattikorkeakoulu pitää tärkeänä, että korkeakoulutusta on tarjolla fyysisesti tulevaisuudessa myös Etelä-Pohjanmaalla.

Vision tavoitetilassa korostetaan suomalaisen tutkimuksen nostamista korkealle kansainväliselle tasolle. Samassa yhteydessä mainitaan kytketymisen valtakunnalliseen elinkeinorakenteeseen ja alueellinen yhteistyö työelämän kanssa. Erityisesti alueellista yhteistyötä kannattaa korostaa. Suomi ei ole pärjännyt erityisen hyvin kilpailussa kansainvälisestä tutkimusrahoituksesta. Perinteisesti ainoastaan tietyt pääkaupunkiseudulle sijoittuneet tutkimuksen huippuyksiköt ovat menestyneet hyvin. Ne maakunnalliset toimijat esimerkiksi ammattikorkeakoulut, jotka ovat valmiita panostamaan kansainväliseen tutkimusrahoitukseen tarvitsisivat tukea ja kompensatiota pyrkimyksilleen. Suomi tarvitsee laajemmat kansalliset hartiats kansainväliselle tutkimukselle. Tässä on tärkeää saada koko maan potentiaali käyttöön. Soveltavan tutkimuksen merkitystä tulisi korostaa entistä enemmän, koska erityisesti innovaatioiden tuotteistamisen kautta on mahdollista kasvattaa Suomen kilpailukykyä.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu suhtautuu positiivisesti siihen, miten selonteon visiossa lähestytään kansainvälisyyttä ja moninaisuutta. On Suomen tulevaisuuden kannalta ensiarvoista, että maahanmuuttajat ja kansainväliset osaajat löytävät paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi ammattikorkeakoulutuissa tarvitaan täysin uudenlaisia pilottiryhmiä, joissa panostetaan kielen oppimiseen. Suomen kielen opiskelu pitäisi olla mahdollista aloittaa etänä jo lähtömaassa. Seinäjoen ammattikorkeakoulu olisi kiinnostunut pilotoimaan uutta digitaalista kielen opetusta. On ensiarvoisen tärkeää, että koulutus ja tutkimus vetävät Suomeen osaajia kaikkialta maailmasta.

19.1.2021

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Selonteossa on nostettu esiin huoli varhaiskasvatuksen kelpoisen opetushenkilöstön riittävydestä. Huoli on akuutti ja ajankohtainen. Riittävyysongelma ei kuitenkaan ratkea ainoastaan yliopistojen varhaiskasvatuksen opettajakoulutusta laajentamalla. Tulisi huolehtia siitä, että tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti toteutettavassa pedagogisessa varhaiskasvatustoiminnassa varhaiskasvatuksen sosionomien asema nähdään yhdenvertaisena varhaiskasvatuksen opettajan kanssa. Tällä vahvistetaan ja monipuolistetaan varhaiskasvatuksen laatua ja vahvistetaan sosionomien suuntautumista varhaiskasvatuksen työkentille. Varhaiskasvatuksen opinnot sosionomitutkinnossaan suorittaneiden ja lisäksi sosionomi (YAMK) –tutkinnon suorittaneiden kelpoisuutta varhaiskasvatuksen esimiestehtäviin tulisi edistää kelpoisuuksia uudelleen tarkastelemalla ja yamk-tutkintoja kehittämällä.

Kommentit lukuun 3.2. Toinen aste

Korkeakoulutuksen laajentuessa koskemaan 50% ikäluokasta on ensiarvoisen tärkeää, että toiselta asteelta valmistuvilla on riittävät perusvalmiudet pärjätä korkeakouluopinnoissa. Selonteossa on esitetty avointen korkeakouluopintojen perusteella tehtävien valintojen lisäämistä opiskelijavalintojen kehittämiseksi. Toimenpide on oikeansuuntainen, mutta riittämätön. Perus- ja toisen asteen osalta onkin kiinnitettävä entistä enemmän huomiota oppimistuloksiin ja osaamiseen.

Kommentit lukuun 3.3. Korkeakoulut

Vision tavoite siitä, että nuorista aikuisista 50% suorittaa korkeakoulututkinnon on välttämätön. Tulevaisuuden työpaikat Suomessa vaativat korkeaa osaamista, ja vuonna 2040 merkittävä osa suorittavan työn panoksesta on korvattu uudella teknologialla. Tämä uusi teknologia vaatii kuitenkin merkittäviä panostuksia ohjelmisto-osaamiseen, huoltoon ja tekniseen asiantuntijatyöhön. Erityisesti ammattikorkeakouluilla on näiden asiantuntijoiden kouluttamisessa merkittävä rooli. Tulevaisuudessa ammattikorkeakoulujen oppimisympäristöjä täytyy uudistaa ja kehittää merkittävästi. Tämä luonnollisesti vaatii merkittäviä panostuksia opetusinfrastruktuureihin. Mikäli Suomi tavoittelee väestön osaamistason osalta kansainvälistä kärkeä, on merkityksellistä että 50% nuorista suorittaa korkeakoulututkinnon. Tämä edellyttää pidempiaikaista resursointia koulutuksen laadun ja saavutettavuuden turvaamiseksi.

Selonteossa nostetaan esiin, että digitalisaatio mahdollistaa korkeakoulujen toimimisen kansallisesti ja kansainvälisesti avoimena verkostomaisena yhteisönä, jossa yksittäiset korkeakoulut toimivat

19.1.2021

yhteistyössä toistensa kanssa ja kukin profiloituu vahvuusalueilleen”. On kuitenkin tärkeää huolehtia vastaisuudessakin siitä, että profiloituminen ei syö monialaisuutta, sillä korkeakoulun sisällä monialainen yhteistyö on vielä enemmän omiaan synnyttämään uusia monialaisia innovaatioita ja osaamista

Selonteossa todetaan, että nykyisenkaltaisen duaalijärjestelmän toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta tarkastellaan. Seinäjoen ammattikorkeakoulu pitää tärkeänä, että **korkeakoulutuksessa säilyy edelleen duaalimalli**, joka on todettu toimivaksi. Konsernirakenteilla on haettu synergiaetuja tukipalveluihin, koulutukseen ja TKI-työhön, mutta Konsernirakenteesta huolimatta opetuksen osalta konserneissa ei ole merkittävässä määrin nähty tarpeelliseksi mahdollistaa esimerkiksi ristiinopiskelua. SeAMK ei näe tarkoituksenmukaisena lähteä purkamaan toimivia konsepteja tilanteessa, jossa ammattikorkeakouluopetus on yhteiskunnan kannalta selkeästi kustannustehokas tapa tuottaa korkeakouluopetusta. Erityisesti tämä korostuu tilanteessa, jossa tavoitteena on kasvattaa merkittävästi korkeakoulututkinnon suorittaneiden nuorten osuutta. **Sen sijaan SeAMK näkee positiivisia alueellisia kokeilumahdollisuuksia yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen yhteistyölle. Synergiaetuja olisi saatavissa esimerkiksi alueellisesti vahvojen ammattikorkeakoulujen koordinoidessa suhteessa pienillä resursseilla toimivia yliopistokeskuksia.**

Selonteossa linjataan, että korkeakoulut rekrytoivat osaajia Suomeen. Lisäksi todetaan, että opiskelijoista 2030 ulkomaalaisia on 15 prosenttia, ja heistä valtaosa työllistyy Suomeen. Seinäjoen ammattikorkeakoulu pitää kaikkia näitä tavoitteita tavoittelemisen arvoisena. SeAMK toivoo, että rahoituksessa huomioitaisiin paremmin korkeakoulukohtaiset panostukset näiden yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen. Esimerkiksi korkeakoulujen Talent Boost strategiarahoituksessa ei suoraan osoitettu rahoitusta kansainvälisten osaajien rekrytointiin tai opiskelijarekrytointiin. Seinäjoen ammattikorkeakoulu on asettanut kunnianhimoiset kansainvälistymistavoitteet suhteessa lähtötilanteeseensa, mutta tästä huolimatta merkittävä rahanjakoon vaikuttava indikaattori oli aikaisemmin valmistuneet kansainväliset opiskelijat. SeAMK on halukas toteuttamaan kunnianhimoisia kansainvälistymistavoitteita, koulutuspoliittisen selonteon hengessä. Samanaikaisesti SeAMK kuitenkin toivoo, että rahoitusmallit huomioisivat kunkin korkeakoulun nykytilanteen ja siihen suhteutetun tulevaisuuden kasvun ensisijaisena rahoitukseen vaikuttavana indikaattorina.

SeAMK pitää tärkeänä, että entistä useampi tutkinnon suorittanut työllistyisi suomalaisille työmarkkinoille. Selonteossa esitetty 75% -taso on hyvä, mutta haastava. Erityisen haastava se on maakunnissa, joissa ei ole kansainvälisiä suuryrityksiä. Keskiössä tulisi olla kansainvälisten opiskelijoiden suomen kieleen panostaminen. Tähän tarvitaan uusia malleja, joita SeAMK on halukas

19.1.2021

kehittämään. Esimerkiksi kielikoulutuksen aloittaminen virtuaalisena jo lähtömaassa sekä paljon nykyistä tehokkaampi ja laajempi suomen kielen opetus opintojen ohessa ovat tällaisia. Luonnollisesti nämä vaativat lisäresursseja toteutuakseen. Ulkomaalaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytointi suomalaisiin korkeakouluihin aiheuttaa monenlaisia kustannuksia, joita on tärkeää kompensoida. Myös kansainvälisintä opiskelijoiden integrointi aiheuttaa lisätoimenpiteitä ja kustannuksia.

Selonteossa nostetaan esiin tasa-arvon entistä parempi toteutuminen korkeakoulutuksessa. Aliedustettuina ryhminä mainitaan maahanmuuttajataustaiset, vammaiset sekä toimintarajoitteiset. Korkeakouluilta tullaan edellyttämään saavutettavuussuunnitelmia. Osana saavutettavuutta nostetaan esiin maahanmuuttajien osaamisen tunnistaminen sekä kielitaitokysymykset. SeAMK tunnistaa haasteita erityisesti niihin liittyen. Muualla hankittu osaaminen on erityisen tärkeää saada täysimääräisesti hyödynnetyksi Suomessa. Lisäksi kielitaidon kehittämiseksi tulisi tarjota entistä monipuolisempia mahdollisuuksia joka puolella Suomea. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan maakunnassa ei tällä hetkellä ole mahdollista opiskella suomen kieltä sillä tasolla, että se riittäisi korkeakouluopintojen suorittamiseen.

Selonteossa nostetaan esiin uusi alustamainen toimintatapa verkostomaisena yhteistyönä. Selonteossa ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, että miten tämä sopii yhteen nykyisten rahoitusindikaattoreiden kanssa. Rahoitusmalli voidaan nähdä myös yhteistyötä hankaloittavana tekijänä.

Selonteko ottaa kantaa, että nykyisen kaltaisen duaalijärjestelmän toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta tarkastellaan erityisesti väestökehityksen ja digitalisuuden rakenteille aiheuttamien muutospaineiden näkökulmasta. Erityisen tärkeää on tarkastella myös korkeakoulujen aluetaloudellisia vaikutuksia sekä sitä, minkälainen työvoimatarve kullakin alueella on.

Tiede ja tutkittu tieto –osiossa korostetaan julkisen tutkimusrahoituksen ja yksityisen sektorin yhteistyötä. TKI kehittämispanosten halutaan nousevan neljään prosenttiin kansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Selonteossa ei merkittävästi erikseen huomioida pk- yrityksiä. Pk-yritykset muodostavat kuitenkin 98 prosenttia suomen yrityskannasta. Tutkitun tiedon saaminen pk-yrityskenttään on ensisijaisen tärkeää.

Selonteossa nostetaan esiin maailmanluokan tutkimusympäristöt ja infrastruktuurit kansainvälisessä kilpailussa pärjäämiseksi. Näitä tutkimusympäristöjä tarvitaan monipuolisesti eri aloille ja eri puolille maata. Länsi-Suomi on tietyllä tapaa väliinputoaja, koska Itä- ja Pohjois-Suomeen ympäristöjä on pystytty rakentamaan merkittävästi rakennusrahoitusinvestoinneilla. Etelä-Suomessa puolestaan kansalliset toimijat ovat investoineet tutkimusympäristöihin.

19.1.2021

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työruran aikainen oppiminen

Selonteossa esitetty tavoite osaamisen kehittämisestä työuran aikana on kannatettava. Erityisesti teknologian muutos edellyttää työikäiseltä väestöltä uutta osaamista. Selonteko tunnistaa oikein, että häviävät työt ovat erityisesti matalapalkkaisilla aloilla. Työikäisen väestön vähentyessä, myös jäljelle jäävältä työikäiseltä väestöltä odotetaan entistä korkeatasoisempaa teknologista osaamista. Selonteossa näkyy melko vähäisesti työelämän osuus, joka on kuitenkin koulutuskoneiston ”tuotteiden” vastaanottajataho. Tulevaisuuden tarpeisiin vastaavan jatkuvan oppimisen järjestelmän keskiössä tulisi olla alueelliset toimijat eri maakunnissa.

Seinäjoella 20.1.2021

Jaakko Hallila, Rehtori, toimitusjohtaja
Seinäjoen ammattikorkeakoulu